

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

БР. 1

Скопје, среда 1 јануари 1947 година

Год. III

Службен весник на Народна Република Македонија излегуе повремено. Ракопосите се пракјаат во два примерка пишани во проред, на една страна од табак и се пракјаат на адреса: Редакција „Службен весник на НРМ“ Скопје, ул. „Маршал Тито“ бр. 10. Ракопосите не се враќаат.

Цена на весникот 4 дин. од табак. Претплата за 6 месеци 130 дин. а за цела година 250 дин. Огласи се при мат по тарифата објавена во „Сл. весник на НР. Македонија“ бр. 7/46 Чек. смет. при Мак. стопан. банка централа на Народна банка на ФНРЈ Скопје — 801-129.

1

РЕШЕНИЕ

НА УСТАВОТВОРНОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

за прогласуението на

УСТАВОТ

НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Уставотворното собрание на Народна Република Македонија како врховен претставител на народниот суверинитет и израз на еднодушната воља на народот на Народна Република Македонија

РЕШИ

Уставот на Народна Република Македонија, усвојен од Уставотворното собрание на Народна Република Македонија, да се прогласи и објави на народот на Народна Република Македонија.

УСТАВ

НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ПРВ ДЕЛ

ОСНОВНИ НАЧАЛА

ГЛАВА I

НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Народна Република Македонија е народна држава со републикански облик.

Член 2

Остваруејќи ја во својата ослободителна борба, и во националната борба на сите народи на Југославија својата народна држава Народна Република Македонија, и изразуејќи ја својата волја за осмисла правото на свој народ на самоопределување, вклучително правото на отцепување и на соединување со други народи, својата слободна волја, македонскиот народ се соединил врз основа на начелото на рамноправноста со останатите народи на Југославија и нивните народни републики: Народна Република Србија, Народна Република Црна Гора, Народна Република Босна и Херцеговина, Народна Република Хрватска, Народна Република Словенија, во заедничка сојузна држава — Федеративна Народна Република Југославија

Член 3

Државниот грб на Народна Република Македонија претставува поле окружено со житни класја, испреплетено со плевани од афион и тутунови лисја, кои што се поврзани на дното со лента прошарена со народни мотиви. Меѓу врвоите на класјето има петокрака звезда. Среде во полето се оцртале планина, во подножјето на која што тече река. Зад планината изгрева сонце.

Член 4

Државното знаме на Народна Република Македонија е црвено со петокрака звезда. Звездата е црвена со златен (жолт) раб и има правилна петокрака форма. Односот на широчината и должината на знамето е еден спрема два

Кога не се подели знамето на четири правоаголници, тогаш средишната точка на звездата се поклопуе со точката во која што се сечат дијагоналите на горниот правоаголник што е до прицврстениот дел на знамето. Горниот крак на звездата е управен спрема горната линија од должината на знамето, а долните краци се управени спрема долната линија од должината на знамето. Полупречникот на звездата е еднакви со една шестинина од широчината на знамето.

Член 5

Главниот град на Народна Република Македонија е Скопје.

ГЛАВА II

НАРОДНА ВЛАСТ

Член 6

Во Народната Република Македонија сета власт произлегува од народот и му припаѓа на народот.

Народот ја остварува својата власт преку слободно избрани претставнички органи на државната власт, народните одбори, кои што, од месните народни одбори до Народното

собрание на НРМ, настанаа и се развија во народноослободителната борба против фашизмот и реакцијата и кои што се основна придобивка на таа борба.

Член 7

Сите претставнички органи на државната власт ги избираат граѓаните врз основа на општо, еднакво и непосредно избирачко право со тајно гласање.

Народните претставници во сите органи на државната власт им се одговорни на своите избирачи.

Секој народен претставник може да биде одзеан од својата функција на мнозинството на избирачите од изборната единица во која што е избран, и пред истекот на рокот за кој што е избран.

Со закон не се пропише во кои случаи, под кои услови и по кој начин избирачите можат да ги одзоват своите народни претставници и пред истекот на рокот за кој што се извршани.

Член 8

Органите на државната власт на Народна Република Македонија ја вршат власта врз основа Уставот на ФНРЈ, Уставот на НРМ, законите на ФНРЈ, законите на НРМ и општите прописи на повисоките органи на државната власт.

Сите акти на органите на државната управа и на органите на правосудието мораат да бидат основани на закон.

ГЛАВА III

ОСНОВНИ ПРАВА НА НАРОДОТ И НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 9

Народна Република Македонија ја врши државната власт суверено, пренесуејќи ги на Федеративна Народна Република Југославија само оние права што се утврдени со уставот на ФНРЈ.

Суверените права на Народна Република Македонија, нејзината безбедност како и општественото и политичкото уредување стоат под заштита и одбрана на Федеративна Народна Република Југославија.

Член 10

Противен му е на Уставот на Народна Република Македонија секој акт, што на нејзината територија е управен против сувереноста, рамноправноста и националната слобода на македонскиот народ и на Народна Република Македонија, како и на останатите народи и на останатите народни републики на Федеративна Народна Република Југославија.

Член 11

Границите на Народна Република Македонија не можат да се менуат без согласие на Народна Република Македонија

Член 12

Националните малцинства во Народна Република Македонија уживаат право и заштита на својот културен развој и на слободна употреба на својот јазик.

ГЛАВА IV

ОПШТЕСТВЕНО ЕКОНОМСКО УРЕДУВАЊЕ

Член 13

Средствата за производството во Народна Република Македонија се или општонароден имот, то ест имот во рацете на државата, или имот на народните кооперативни орга-

низации, или имот на приватни физички и правни лица.

Сите рудни и други богатства во утробата на земјата, водите, вклучуејќи ги минералните и лековитите, изворите на природната сила, средствата на железничките и воздушните соопштенија, поштата, телеграфот, телефонот и радиото се општонароден имот.

Средствата за производство во рацете на државата ги исползуе државата сама или ги дава на друг за исползуење.

Надворешната трговија е под контрола на државата.

Член 14

Со цел да ги заштити животните интереси на народот, да ја подигне народната благосостојба и правилно да ги искористуе сите стопански можности и сили, државата му дава правец на стопанскиот живот и развиток со општ стопански план потпирајќи се врз државниот и кооперативниот стопански сектор, а остваруејќи ја општата контрола над приватниот сектор на стопанството.

Во остваруењето на општиот стопански план и на стопанската контрола, државата се подпира врз соработуачките на синдикалните организации на работниците и намештениците и на другите организации на работниот народ.

Член 15

Општонародниот имот е главно опориште на државата во развитокот на народното стопанство.

Општо народниот имот стоји под социална заштита на државата.

Управуењето и располагањето со општонародниот имот се определуе со закон.

Член 16

Државата им посветуе особено внимание и им дава помош и олеснуење на народните кооперативни организации.

Член 17

Се гарантира приватната сопственост и приватната превземливост во стопанството.

Се гарантира наследуењето на приватната сопственост. Правото на наследство се уредуе со закон.

Никој не смее да го употребуе правото на приватната сопственост во штета на народната заедница.

Се забрануе постојењето на приватни монополистички организации, како што се: картели, синдикати, трустови и слични организации создадени со цел за диктирање на цените, монополизирање на пазариштето и оштетуење интересите на народното стопанство.

Приватната сопственост може да се ограничи или да се експропира, ако тоа го бара општиот интерес, но само врз основа на законот. Со закон ќе се одреди во кој случај и во која висина ќе му се даде накнада на сопственикот.

Под истите услови можат со закон да се национализираат одделни стопански гранки или претпријатија, ако тоа го бара општиот интерес.

Член 18

Земјата им припаѓа на оние што ја обработуат. Законот определуе може ли и колку земја да има установа и лице што не е земјоделец.

Не може да има големи земјишни посејди во приватни раце врз каква и да е основа.

Максимумот на приватниот земјишен посед се определуе со закон.

Државата особено го заштитуе и помага сиромашниот и средниот селанец со својата општа стопанска политика, со ефтин кредит и со даночниот систем.

Член 19

Со стопански и други мерки државата го помага работниот народ да се здружуе и организира со цел да се одбрани од стопанска експлоатација.

Државата ги заштитуе лицата во наемниот работен однос, особено со обезбедуење правото на здружуење, со ограничуење работниот ден, со обезбедуење правото на платен годишен одмор, со контрола на работните услови, со грижа за жилишните околности и со социално осигуруење.

Малолетните лица во работниот однос уживаат особена заштита на државата.

ГЛАВА V

ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА ГРАЃАНИТЕ

Член 20

Сите граѓани на Народна Република Македонија се еднакви пред законот и се рамноправни без оглед на народност, раса и вероисповест.

Не се признаваат никакви привилегии во раѓањето, положбата, имотната состојба и степенот на образованието.

Противен му е на Уставот и подлежи на казна секој акт со кој што на граѓаните им се даваат привилегии или им се ограничуваат правата врз основа на разликата во народноста, расата и вероисповеста како и секој проповедање на национална, расна или верска омраза и раздор.

Член 21

Граѓаните на Народна Република Македонија се должни да се придржуат за Уставот на ФНРЈ, за Уставот на НРМ и за законите.

Член 22

Сите граѓани на Народна Република Македонија, без разлика на пол, народност, раса, вероисповест, степен на образование и место на живеење, што навршиле 18 години старост, имаат право да избираат и да бидат избирани во сите органи на државната власт.

Граѓаните на Народна Република Македонија што се наврѓаат во редовите на Југословенската армија, имаат право да избираат и да бидат избирани, како и останатите граѓани.

Избирачкото право е општо, еднакво и непосредно и се врши со тајно гласање.

Не уживаат избирачко право лицата под старателство, лицата што со судска пресуда се лишени од избирачко право за време дури трае дејствието на пресудата, и лицата што врз основа на Сојузниот закон го загубуваат избирачкото право.

Член 23

Жените се рамноправни со мажите во сите области на државниот, стопанскиот и општествено-политичкиот живот.

За еднаква работа жените имаат право на еднаква плата како и мажите и уживаат особена заштита во работниот однос.

Државата особено ги заштитуе интересите на мајката и детето со создавање породилишта, детски домови и детски дневни домови, и со право на мајката на платена отпустка пред и по раѓањето.

Член 24

На граѓаните на Народна Република Македонија им е гарантирана слобода на совеста и слобода на вероисповеста

Црквата е одделена од државата.

Верските заедници, чието учење не се противи на Уставот, се слободни во своите верски работи и во вршењето на

верските обреди. Верските училишта за подготвување на свештеници се слободни, а стоат под општ надзор на државата.

Забранета е злоупотребата на црквата и верата во политички цели и постоењето на политички организации на верска основа.

Државата може материјално да ги помага верските заедници.

Член 25

Бракот и фамилијата се под заштита на државата. Државата со закон ги уредуе правните односи на бракот и фамилијата.

Полноважен е само бракот заклучен пред надлежните државни органи. По заклучувањето на бракот граѓаните можат да извршат и венчање по верските прописи.

Сите брачни спорови припаѓаат во надлежност на надлежните судови.

Евиденцијата на родените, венчаните и умрените е во надлежност на државата.

Родителите имаат спрема ванбрачните деца исти обврски и должности како и спрема брачните деца. Положбата на ванбрачните деца се уредуе со закон.

Малолетните лица стоат под особена заштита на државата.

Член 26

На граѓаните им се гарантира слободата на печатот, говорот, здружувањето, соборите, јавните збирања и манифестациите.

Член 27

Загарантирана е неприкосновеноста на личноста на граѓаните.

Никој не може да биде задржан во притвор подолгу од три дена без писмено и образложено решение на судот или на јавниот обвинител. Најдолгиот срок на притворот се определуе со закон.

Никој не може да биде казнет за кривично дело без решение на надлежниот суд донесено врз основа на законот со кој што е определена надлежноста на судот и кривичното дело.

Казните можат да се установаат и изречуваат само врз основа на законот.

Никој, ако им е достапен на државните органи, не може да биде суден а да не е по законот ислушан и на прописен начин повикаан да се брани.

Казните за прекршување на правните прописи можат ордавати на државната управа да ги изречуваат само во границите што се одредени со закон.

Само во случај пропишани со закон може граѓанинот да биде изгонет од своето живеалиште.

Државјанинот на Народна Република Македонија што врз основа на сојузниот закон не го загуби државјанството на Федеративна Народна Република Југославија го губи и државјанството на Народна Република Македонија. На државјанинот на Народна Република Македонија не може да му се одземе државјанството на Народна Република Македонија додека го има државјанството на ФНРЈ.

Член 28

Жилиштето е неповредливо.

Никој не може да влезе во тугја жилиште или просторши, нити да врши претрес против волјата на нивниот држател без решение предвидено со закон.

Претресот може да се врши само во присуство на

двајца сведоци. На претресот има право да присуствуе и лицето чие жилиште или простории се претресуваат.

Член 29

Неповредлива е тајната на писмата и другите средства за општење, освен во случај на кривична истрага, мобилизација и воена состојба.

Член 30

Во Народна Република Македонија уживаат право на прибежиште тугји државјани прогонети заради залагањето на демократски начела, национално ослободување, права на работниот народ и слобода на научната и културната работа.

Член 31

Секој граѓанин е должен да работи според своите способности; кој не и дава на заедницата не може од неа ни да приема.

Член 32

На сите граѓани на Федеративна Народна Република Југославија еднакво им се достапни под законски услови сите јавни служби.

Должност им е на граѓаните совесно да ги извршуваат јавните должности за кои што се избрани или што им се поверени.

Член 33

Одбраната на татковината е највисока должност и чест на секој граѓанин.

Предавството на татковината е најголемо злосторство спрема народот.

Воената обврска на граѓаните е општа.

Член 34

Државата им обезбедуе на воените инвалиди достоин живот и бесплатно оспособување за работа.

Децата на паднатите борци и на жртвите од војната се под особена грижа на државата.

Член 35

Државата се грижи за подигање здравјето на народот со организација и контрола на здравствената служба, на болниците, апотеките, санаториумите, лечилиштата и поправалиштата и другите здравствени установи.

Државата ја има грижата за физичкото воспитување на народот, особено на младината, заради подигањето на здравјето и работната способност на народот како и ојакнувањето на одбранбената сила на државата.

Член 36

Се осигуруе слободата на научната и уметничката работа.

Државата ја помага науката и уметноста со цел да ја развива народната култура и народната благосостојба.

Авторското право е заштитено со закон.

Член 37

Со цел за подигање на општата култура на народот, државата осигуруе училиштата и другите просветни и културни установи да им бидат достапни на сите слоеви на народот.

Државата и посветуе особено внимание на младината и го заштитуе нејзиното воспитување.

Училиштата се државни. Само со закон може да се допушти отворање на приватни училишта а нивната работа е под контрола на државата.

Основната настава е задолжителна и бесплатна.

Училиштето е одделено од црквата.

Член 38

Граѓаните имаат право на молба и петиција до органите на државната власт.

Против решенијата на органите на државната управа и неправилните постапки на службените лица, граѓаните имаат право на жалба.

Со закон ќе се пропише постапката за поднесување на жалба.

Член 39

Секој граѓанин има право да ги тужи на надлежниот суд службените лица за кривични дела направени во службената работа.

Член 40

Граѓаните имаат, под законски услови, право да бараат од држава и службените лица накнада за штетата што им е направена со незаконито и неправилно вршење на службата.

Член 41

Даночната обврска на граѓаните е општа и сразмерна со нивната стопанска сила.

Јавните давачки и ослободувањата од нив се установаат само со закон.

Член 42

Поради заштита на граѓанските слободи и демократското устројство на Народна Република Македонија и на Федеративна Народна Република Југославија утврдено со Уставот на ФНРЈ односно со овој Устав, незаконито и казниво е да се употребат граѓанските права за промена и нарушување на уставното устројство во противдемократска цел.

ВТОР ДЕЛ

ДРЖАВНО УРЕДУЕЊЕ

ГЛАВА VI

НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ФЕДЕРАТИВНА
НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

Член 43

Народна Република Македонија ги врши самостојно сите права утврдени со овој Устав.

Со цел да се оствари економско и политичка взаимна помош и соработка, како и заедничка одбрана на националната слобода и независност, Народна Република Македонија ги пренесе на Федеративна Народна Република Југославија епределените работи содржани во член 44 од Уставот на ФНРЈ.

Член 44

Во надлежност на Народна Република Македонија, во лицето на нејзините највисоки органи на државната власт и на државната управа, припаѓа:

- 1) донесување, изменување и дополнување Уставот на Народна Република Македонија и грижи за неговото извршување;
- 2) решавање за согласие за изменување границите на Народна Република Македонија;
- 3) административно-територијална поделба на Народна Република Македонија;
- 4) заштита на државното уредување (и правата на граѓаните; јавен ред и сигурност;
- 5) донесување на стопанскиот план на Народна Република Македонија;
- 6) управување на стопанството од републиканско значење и раководење на стопанството од локално значење;
- 7) додесување на државниот буџет на Народна Републи-

ка Македонија; остварување и контрола над извршувањето на буџетот на Народна Република Македонија и одобрување на свршената сметка на Народна Република Македонија; раководење во остварувањето буџетот на народните одбори;

8) државјанство на Народна Република Македонија;

9) раководење на судовите на Народна Република Македонија; амнестија и помилување спрема прописите на законот;

10) финансиски, индустриски, рударски, градежни, трговски, шумски и поделелски претпријатија од републиканско значење;

11) патишта, реки, канали и пристаништа од републиканско значење;

12) транспорт и соопштенија од републиканско значење;

13) заклучување заеми на Народна Република Македонија и одобрување на заклучените заеми на народните одбори во границите на законот;

14) утврдување и одобрување, во согласие со сојузните закони, на републикански и локални давачки; утврдување и одобрување давачките на народните одбори;

15) контрола на состојбата на претпријатијата и установите од општодржавно значење на територијата на Народна Република Македонија;

16) утврдување републиканското и локалното значење на стопанските претпријатија и установи од надлежноста на Народна Република Македонија;

17) раководење на жилишните и комуналните работи; жилишна изградба, изградба и уредување на градежите и местата;

18) законодавство и раководење, врз основа на општите и начални прописи на ФНРЈ, во областа:

а) на индустријата, рударството, трговијата, поделелството, шумарството, ловот и водните сили;

б) на градежите, стопанското работење и политиката на цените;

в) на заштитата на народното здравје, социјалните грижи и физичката култура;

г) на основната, средната и високата настава, просветните, културните и научните установи и организации од републиканско значење;

д) на организацијата на државната власт.

Доколку општите начала на ФНРЈ не се донесени, Народна Република Македонија ги донесе своите прописи сама.

19) Дополнително законодавство во рамките на советските закони на ФНРЈ.

Член 45

Територијата на Народна Република Македонија заедно со териториите на другите народни републики на Федеративна Народна Република Југославија чинат единствено државно и стопанско подрачје.

Член 46

Сојузните закони се задолжителни на територијата на Народна Република Македонија.

Во случај на несогласност меѓу сојузните закони и законите на Народна Република Македонија се применуваат сојузните закони.

Член 47

Прометот на стоки меѓу Народна Република Македонија и другите народни републики на ФНРЈ е слободен и не може да се ограничи со закон на НРМ.

Член 48

Актите и исправите од органите на државната управа и од органите на правосудието на другите народни републики на ФНРЈ имаат во Народна Република Македонија еднаква важност како и актите и исправите од органите на државната управа и од органите на правосудието на НРМ.

Член 49

Граѓаните на народните републики на Федеративна Народна Република Југославија уживаат на територијата на Народна Република Македонија еднаква права како и нејзините граѓани.

Член 50

Секој државјанин на Народна Република Македонија истовремено е државјанин на Федеративна Народна Република Југославија

ГЛАВА VII

НАЈВИСОКИ ОРГАНИ НА ДРЖАВНАТА ВЛАСТ НА
НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

а) Народно собрание на Народна Република Македонија

Член 51

Народното собрание на НРМ е претставник на народниот суверенитет на Народна Република Македонија.

Член 52

Народното собрание на Народна Република Македонија е врховен орган на државната власт на Народна Република Македонија и ги врши врз основа Уставот на Народна Република Македонија сите оние права што и припаѓаат на Народна Република Македонија, доколку со Уставот не се пренесени во надлежност на Президиумот на Народното собрание и на Владата на Народна Република Македонија.

Член 53

Народното собрание на НРМ го избираат граѓаните на Народна Република Македонија.

На колку жители се избира еден народен пратеник пропишуе законот на Републиката.

Член 54

Народното собрание на НРМ се избира на четири години

Член 55

Законодавната власт во Народна Република Македонија ја врши исклучително Народното собрание на НРМ.

Член 56

Заседанијата на Народното собрание на НРМ се редовни и вонредни и се свикаат со указ од Президиумот на Народното собрание на НРМ.

Редовните заседанија се свикаат два пати годишно, и тоа најдоцна до 1 јуни и најдоцна до 1 декември. Ако Народното собрание не биде свикано во овие срокови, тоа може да се собере и само без Указ на Президиумот.

Вонредните заседанија се свикаат кога Президиумот на Народното собрание на НРМ ќе најде дека е потребно илч иага тоа го побара една третина од народните пратеници

Член 57

Народното собрание на Народна Република Македонија избира од својата средина претседател еден или повеќе пот-

претседатели и до три секретари.

Претседателот ги раководи седниците на Народното собрание и неговата работа врз основа на правилникот за работа.

Член 58

Народното собрание на НРМ пропишуе правилник за својата работа.

Седниците на Народното собрание по правило се јавни.

Член 59

Народното собрание на НРМ донесуе решенија со мнозинство на гласовите.

За донесување решенија потребно е присуството на мнозинството на пратениците.

Член 60

Право на поднесување законски предлози до Народното собрание на Народна Република Македонија имаат Владата на НРМ, членовите на Владата на НРМ и народните пратеници на Народното собрание на НРМ.

Член 61

Народното собрание на НРМ со закон го утврдуе годишниот државен буџет на Народната Република.

Владата го составуе државниот буџет на Народна Република Македонија и го поднесуе на Народното собрание

Народното собрание на НРМ ја одобруе свршената сметка за извршување на државниот буџет на НРМ.

Член 62

Законот влегуе во сила осмиот ден по објавувањето во „Службениот весник“ на Народна Република Македонија, ако со самиот закон не е инаку определено.

Член 63

Народното собрание на НРМ избира посебни одбори, на кои што им поверуе определени работи.

Народното собрание на НРМ на првото збирање избира верификационен одбор што ги испитуе пратеничките полномошви.

Народно собрание на НРМ на предлог од верификациониот одбор ги потврдуе или поништуе полномошните на пратениците.

Член 64

По верификацијата на пратеничките полномошни пратениците ја полагаат следната клетва:

„Се колнам со својата чест и со честа на својот народ дека како народен пратеник секој пат ќе ги застапуам и бранам демократските права и слободата на народот на Народна Република Македонија; дека верно ќе го чувам братството, единството и слободата на народите на нашата заедничка татковина Федеративна Народна Република Југославија и дека неуморно ќе ги бранам и зајакнуам придобивките од Народноослободителната борба; дека ќе го вложам сиот свој труд и знање за изградбата на народната наша држава и за подигање на благосостојбата на работниот народ и дека својата пратеничка должност ќе ја исполнуам совесно и неуморно.“

Член 65

Народното собрание на НРМ може да врши анкети по прашања од општо значење за Народна Република Македонија преку свои анкетни одбори.

Сите државни органи и службени лица се должни да ги исполнуат барањата на анкетните одбори во поглед утврдувањето на фактите и собирањето на доказите.

Член 66

Народните пратеници имаат право да поставуат прашања

до Претседателот на Владата на НРМ и до членовите на Владата.

Претседателот и членовите на Владата се должни да дадат одговор усмено во рок од три дена или писмено во рок од пет дена. Ако е потребно прибирање на сведенија, членот на Владата може да побара подолг рок што му е нужен за одговор, но не подолг од 30 дена.

Член 67

Секој народен пратеник има право да управуе интерпелации до Претседателот и до членовите на Владата на НРМ преку Претседателот на Народното собрание. Собранието се известуе за поднесените интерпелации на првата седница.

Народното собрание решава без претрес да ли интерпелацијата ќе се стави на дневен ред, а во случај да се прифати интерпелацијата, се определуе ден за расправање по неа.

Член 68

Пратениците на Народното собрание на НРМ уживаат имунитет.

Пратениците на Народното собрание на НРМ не можат да бидат лишени од слобода ниту против нив може да се поведе кривична постапка без одобрение од Народното собрание на НРМ, или ако ова не заседава, без одобрение од неговиот Президиум, Осем на случај да бидат заварени на дело на злосторство, за кое што мора веднаш да се известат Президиумот на Народното собрание на НРМ.

Народните пратеници на останатите народни републики во ФНРЈ уживаат имунитет по прописите на Уставот на нивната народна република.

Член 69

Народното собрание на НРМ може во случај на војна и слични извонредни околности да го продолжи траењето на својот мандат дури таа состојба трае.

Народното собрание на НРМ може да реши да се распушти и пред истекот на периодот за кој што е избрано.

Член 70

Изборите за ново Народно собрание на НРМ мораат да бидат напишани пред истекот на последниот ден од периодот за кој што е избрано.

Од денот на распуштањето на Народното собрание на НРМ до денот на изборот на новото Народно собрание на НРМ не може да помине повеќе од три месеци, ни помалку од два месеца.

Новоизбраното Народно собрание на НРМ мора да биде свикано на свое прво заседание најдоцна еден месец по извршените избори.

Член 71

Народното собрание на НРМ врши изменуење и дополнуење на Уставот на НРМ.

Предлог за изменуење и дополнуење на Уставот може да поднесе Президиумот на Народното собрание на НРМ, Владата на НРМ или една третина од пратениците на Народното собрание на НРМ.

Предлогот да се пристапи кон решавањето за изменуење или дополнуење на Уставот треба да биде примен со мнозинство на гласовите.

Предложеното изменуење или дополнуење на Уставот е усвоено ако за него гласа апсолутно мнозинство од целокупниот број на пратениците на Народното собрание.

Применото изменуење или дополнуење на Уставот го прогласуе Народното собрание на Народна Република Македонија, а го објавуе со Указ Президиумот на Народното собрание

Б) ПРЕЗИДИУМОТ НА НАРОДНОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 72

Народното собрание на НРМ избира Президиум на Народното собрание на НРМ.

Президиумот на Народното собрание на НРМ се состои од претседател, три потпретседатели, еден секретар и најмногу 15 члена.

Член 73

Президиумот на Народното собрание на НРМ ги врши овие работи:

1) ги свикуе заседанијата на Народното собрание на НРМ;

2) распишуе избори за Народното собрание на НРМ;

3) дава задолжителни толкуења на републиканските закони;

4) ги прогласуе изгласаните закони; издава укази;

5) врши право на помилуење спрема прописите на законот;

6) доделуе признанија и почесни званија од Народна Република Македонија спрема прописите на законот;

7) поставуе и разрешуе, по предлог од Претседателот на Владата на НРМ, одделни членови на Владата во времето меѓу две заседанија на Народното собрание на НРМ при накнадна потврда од Народното собрание на НРМ;

8) им одредуе застапници на членовите на Владата по предлог од Претседателот на Владата на НРМ;

9) по предлог од Претседателот на Владата на НРМ ги сменуе, соединуе и укинуе постоеќите министерства и комисији во времето меѓу заседанијата на Народното собрание на НРМ и при негова накнадна потврда;

10) определуе по предлог од Владата на НРМ кои претпријатија и установи имаат републиканско значење;

11) распишуе народен референдум за прашања од надлежноста на Народна Република Македонија врз основа на решение од Народното собрание на НРМ или по предлог од Владата на НРМ;

12) решава по прашањата и мерките за кои што не го овластуе Народното собрание на НРМ;

Указите од Президиумот на Народното собрание на НРМ ги потпишуат Претседателот и Секретарот.

Член 74

Президиумот на Народното собрание на НРМ се избира за исто време за кое што е избрано Народното собрание.

Во случај на распуштање на Народното собрание на НРМ, Президиумот ги врши должностите се до изборот на нов Президиум на Народното собрание на НРМ.

Член 75

Президиумот на Народното собрание на НРМ за својата работа одговара пред Народното собрание на НРМ. Народното собрание на НРМ може, да го одзове Президиумот и да избере нов, како и да разреши од должност одделни членови и да избере нови и пред истекот на времето за кои што се избрани.

Глава VIII

ОРГАНИ НА ДРЖАВНАТА УПРАВА
НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 76

Највисокиот извршен и управен орган на државната власт на Народна Република Македонија е Владата на НРМ.

Владата на НРМ ја именуе и разрешуе Народното собрание на НРМ.

Член 77

Владата на НРМ е одговорна пред Народното собрание на НРМ на кое што му полага сметка за својата работа.

Во времето меѓу две заседанија на Народното собрание, Владата на НРМ одговара и полага сметка за својата работа пред Президиумот на Народното собрание на НРМ.

Член 78

Владата на НРМ работи врз основа Уставот на ФНРЈ, Уставот на НРМ, сојузните закони, законите на НРМ и врз основа уредбите, напатствијата и наредбите од Владата на ФНРЈ.

Владата на Народна Република Македонија донесуе уредби врз основа и за применување на законите на ФНРЈ и на законите на НРМ, на уредбите, напатствијата и наредбите од Сојузната влада, како и напатствија, уредби и решенија за извршување на законите на ФНРЈ и на законите на НРМ, на уредбите, напатствијата, наредбите и решенијата од Сојузната влада и на своите уредби, и се грижи за нивното спроведување.

Владата на НРМ може да донесуе врз основа на законско овластување, уредби со законска сила.

Актите од Владата на НРМ ги потпишуе Претседателот на Владата и надлежниот член на Владата, односно еден член кого Владата ќе го одреди.

Член 79

Владата на НРМ ја управуе и согласуе работата на своите министерства, комисии и комитети.

Владата на НРМ се грижи за подготвување и остварување на општодржавниот и републиканскиот стопански план и буџет. Ги зема сите потребни мерки за осигурување и заштитата на уставниот и општествениот поредок, заштита на државните интереси и на граѓанските права. Ја помага Сојузната влада во остварувањето на општодржавните задачи: решава за законските предлози од одделни членови на Владата кои што предлози му се поднесуат на Народното собрание на НРМ, го пропишуе внатрешното устројство на министерствата и подредените установи; создава во случај на потреба специални комисии, комитети и установи при Владата на НРМ со цел за спроведување стопански, културни и други работи на НРМ; претседателите на овие комитети и комисии не влизаат во составот на Владата на НРМ, а ќе бидат под раководство на Претседателот на Владата.

Член 80

Владата на НРМ ја сочинуваат: претседателот, еден или повеќе потпретседатели, министрите, претседателот на републиканската Планска комисија и претседателот на републиканската Контролна комисија.

Владата на НРМ може да има и министри без ресор.

Опшосојузните министерства можат за извршување на работите од својата надлежност да поставуваат ополномоќеници при Владата на НРМ.

Ополномоќениците ги именуе Владата на ФНРЈ во согласие со Владата на НРМ.

Член 81

Членовите на Владата на НРМ полагаат пред стапувањето на должност, клетва пред Президиумот на Народното собрание на НРМ.

Член 82

Претседателот на Владата на НРМ ја претставуе Владата, претседава на седниците и ја раковои работата на Владата. Тој се грижи за согласување работата на сите органи на Владата и ја раковои во името на Владата работата на комитетите, одделните комисии и установи при Владата.

Член 83

Членовите на Владата на НРМ раководат одделни гранки од државната управа од републиканска надлежност и непосредно одговараат пред Владата на Народна Република Македонија за правилното остварување на поверените им работи, како и за правилното остварување политиката на Владата.

Членовите на Владата имаат право да издаваат правилници, наредби и напатствија врз основа и заради извршувањето на сојузните закони на законите на НРМ, како и на уредбите, напатствијата и наредбите од Владата на ФНРЈ и од Владата на НРМ.

Членовите на Владата на НРМ, се грижат за правилното извршување на сојузните закони, на законите на НРМ, како и на уредбите, напатствијата и наредбите од Владата на ФНРЈ и од Владата на НРМ и одговараат за нивното приложување во гранката на државната управа што ја раководат.

Член 84

Членовите на Владата на НРМ се кривично одговорни за повредите на Уставот на ФНРЈ, на Уставот на НРМ, на сојузните закони и на законите на НРМ при вршењето на службената должност.

Членовите на Владата одговараат за штетата што ќе ја направат на држава со незаконита работа.

Поблиски одредби за одговорноста на членовите на Владата на НРМ ќе се пропишат со закон на НРМ.

Член 85

Министерствата на Народна Република Македонија се: сојузно-републикански или републикански;

Сојузно-републикански министерства се: Министерството на финансии, Министерството на внатрешните работи, Министерството на правосудието, Министерството на индустријата и рударството, Министерството на трговијата и снабдувањето, Министерството на земјоделието и шумарството, Министерството на трудот и Министерството на градежите.

Републикански министерства се: Министерството на просветата, Министерството на социалните грижи, Министерство то на народното здравје и Министерството на комуналните работи.

Член 86

Сојузно-републиканските министерства на Народна Република Македонија раководат определена гранка од државната управа и ги вршат покрај работите од сопствената надлежност и работите од сојузно-републиканските министерства на Владата на ФНРЈ, врз основа на нивните правилници, напатствија, наредби и решенија.

Член 87

Републиканските министерства раководат самостојно определена гранка на државната управа од надлежноста на На-

родна Република Македонија и одговараат само пред Владата на Народната Република.

Член 88

Ополомокјениците на општосојузните министерства при Владата на Народна Република Македонија, можат да присуствуваат со советодавен глас на седниците на Владата на НРМ на кои што се претресуваат работи за кои што се ополномокјени.

Глава IX

ОРГАНИ НА ДРЖАВНАТА ВЛАСТ НА АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ЕДИНИЦИ

Член 89

Органи на државната власт на административно-територијалните единици се народните одбори.

Преку народните одбори народот ја врши својата власт во административно-територијалните единици, во местата (селата и помалите градови, градовите и градските реони и околиците).

Член 90

Народните одбори се претставнички органи, избрани врз основа на општо, еднакво и непосредно избирачко право со тајно гласање.

Народните одбори на местата и на градските населби ги избираат граѓаните на две години, а народните одбори на околиците, градските реони во ранг на околии и градовите ги избираат граѓаните на три години.

Изборите за нови народни одбори има да се одржат најдоцна месец дена по истекот на рокот за кој што народните одбори се избрани.

Член 91

Народните одбори се највисоки органи на државната власт во односите од локално значење на својата територија.

Народните одбори остваруваат на својата територија и за дачи од општо значење.

Член 92

Народните одбори ја раковојат работата на подчинетите органи на управата и стопанската и културната изградба во својот делокруг: ја обезбедуваат заштитата на јавниот ред, исполнувањето на законите и чувањето на правата на граѓаните; го утврдуваат советот буџет и стопански план; ги управуваат општинските имоти, претпријатијата и уставовите од локално значење.

Член 93

Народните одбори ја вршат државната власт самостојно во рамките на својата надлежност во локалните работи, донесувајќи прописи (решенија) врз основа на Уставот на ФНРЈ, Уставот на НРМ, сојузните закони, законите на НРМ и општите прописи од повисоките органи на државната власт и државната управа.

Решенијата и наредбите на народните одбори се објавуваат со потпис од претседателот и секретарот на извршниот одбор.

Член 94

Секој народен одбор има свој сопствен буџет.

Буџетот го утврдува народниот одбор со решение во рамките на буџетот на повисокиот орган на државната власт.

Член 95

Народните одбори донесуваат статuti за своето внатрешно устројство и работење, што ги потврдува повисокиот народен

одбор, односно Президиумот на Народното собрание на НРМ.

Член 96

Народните одбори се должни да се потпираат во изведувањето на општите или месни задачи врз иницијативата и широкиот удел на народните маси и на организациите на работниот народ.

Член 97

Народните одбори ги вршат правата што им се дадени како на највисоки органи на државната власт во административно-територијалната единица непосредно на собрание то на своите одборници или преку своите извршни управни органи.

Народните одбори не можат да ги пренесат на своите извршни и управни органи оние работи што ги дава законот изрично во надлежност на одборот како целост.

Член 98

Заседанијата на народните одбори се редовни или ванредни. Во редовни заседања се свикаат народните одбори во срокови определени од статутот, и тоа околиците народни одбори најмалку еднаш во два месеца, а градските, реонските и месните најмалку еднаш во месецот.

Вонредните заседања ги свикае извршниот одбор по своја иницијатива под услови во законот предвидени или кога тоа го бара една третина од одборниците или по барање од повисокиот орган на државната власт.

Член 99

Народниот одбор може да донесе полноважни заклученија ако на седницата е присутно мнозинството од одборниците.

Народниот одбор ги донесе своите заклученија со мнозинство на гласовите од присутните одборници.

Член 100

Месниот народен одбор во селата и помалите градови свикае во сроковите предвидени во законот и под условите определени со закон, месни собори на избирачите, на кои што им полага сметка за својата работа.

Соборите на избирачите се свикаат со цел за разгледување прашањата што се однесуваат до животот на селото односно местото и до работата на месниот народен одбор. Покрај тоа може на соборите на избирачите да се расправаат прашања од интерес и значење за животот на околицата на Народна Република Македонија и на Федеративна Народна Република Југославија.

Член 101

Извршни и управни органи на народните одбори, освен во помалите села, се извршните одбори, Извршниот одбор го сочинуваат: претседателот, по потреба потпретседателот, секретарот и другите членови.

Извршниот орган на народниот одбор во помалите села го сочинуваат претседателот и секретарот.

Народните одбори од својата средина избираат извршни одбори и ги разрешаваат сите или одделните нивни членови.

Бројот на членовите на извршниот одбор се определува според нормата, што ја пропишува законот на НРМ, земајќи го предвид бројниот состав на народниот одбор, обемот и сложеноста на работите што ги врши.

Член 102

Извршните одбори се одговорни за својата работа и му полагаат сметка на својот народен одбор.

Извршните и управните органи на народните одбори му се потчинети како на својот народен одбор, така и на извршните и управните органи од повисоките органи на државната власт.

Член 103

Извршениот одбор ги извршува решенијата, наредбите и напатствијата од својот народен одбор, како и уредбите, правилниците, напатствијата, наредбите и решенијата од повисоките органи на државната управа.

Извршниот одбор донесува задолжителни наредби од општо значење, напатствија и решенија. Наредбите се донесуваат со цел, да се спроведат решенијата на народните одбори како и врз основа на законско овластување, на други општи прописи од повисоките државни органи и на овластување на народниот одбор.

Член 104

Сите задачи и работи што му се дадени во надлежност како на извршен и управен орган извршниот одбор ги врши како целост и колективно ги раководе сите гранки на државната управа.

Градските и поголемите околски извршни одбори имаат одделенија односно отсеци за непосредно раководење на одделни гранки на управата.

Одделенијата и отсеците му се потчинети во својата работа на извршниот одбор, а истовремено на соодветната одделение на повисокиот народен одбор и на надлежното министерство на НРМ.

На чело на Одделението односно на отсеците стоат членовите на извршниот одбор како повереници за одделни гранки на управата.

Член 105

Со закон на Народната Република Македонија се донесуваат поблиски одредби за внатрешната организација на извршниот одбор.

Член 106

Владата на НРМ и министерствата на НРМ по правило го остваруваат раководството на сите гранки на државната управа на подрачјето на народните одбори преку извршните одбори на народните одбори, со исклучение на претпријатијата и установите од републиканско значење кои што непосредно се управуваат од Владата и министерствата на НРМ.

Само со закон на Републиката можат да се осниваат при извршните одбори одделенија односно отсеци што непосредно ќе одговараат пред министерствата на Народна Република Македонија.

Глава X
НАРОДНИ СУДОВИ

Член 107

Органи на правосудието во Народна Република Македонија се: Врховниот суд на НРМ, окружните и околските судови.

Со закон можат да се создаваат специални судови за определени видови спорови.

Член 108

Во изречењето на правдата, судовите се независни и судат по законот.

Судовите се одделни од управата во сите степени.

Повисоките судови имаат во границите на законот право на надзор над пониските судови.

Член 109

Судовите ја изречуваат правдата во името на народот.

Член 110

Расправањето пред судовите се врши по правило јавно. Решенијата на еден суд може да ги измени само надлежниот повисок суд.

На обвинетиот му е обезбедено правото на одбрана пред судот.

Член 111

Сите судови судат во совет, освен во случај кога законот допушта да суди судија поединец.

Советите на околскиот и окружниот суд, кога судат во прва степен, се состоат од судии и судии-поротници кои што во судењето се рамноправни.

Член 112

Постапката пред судовите во Народна Република Македонија се води на македонски јазик. Граѓаните што не го знаат македонскиот јазик можат да се служат со својот јазик. На тие граѓани им се обезбедува правото да се запознаат со целокупниот материјал и да ја следат работата на судот преку преводач.

Член 113

Претседателот, потпретседателот и судиите на Врховниот суд на НРМ ги избира и разрешува Народното собрание на НРМ.

Претседателот, судиите и судиите-поротници на окружниот суд ги избираат и разрешуваат околските и градските народни одбори од подрачјето на окружниот суд.

Претседателот, судиите и судиите-поротници на околскиот суд ги избира и разрешува народниот одбор на околината или градот со ранг на околина.

Член 114

Врховниот суд на НРМ е највисок орган на правосудието на Народна Република Македонија.

Со закон се определува во кои случаи Врховниот суд на НРМ суди во прва, а во кои во втора степен.

Член 115

Врховниот суд на НРМ ја преценува законитоста на правосилните решенија од сите судови во Народна Република Македонија, до колку тоа по одредбите на законот во однос на применувањето на сојузните закони не го врши Врховниот суд на ФНРЈ.

Глава XI

ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО

Член 116

Надзорот над правилното исполнување на законите од страна на сите министерства на НРМ и на ним подчинетите управни органи и установи, како и на одделни службени лица и сите граѓани на територијата на Народна Република Македонија го врши Јавниот обвинител на ФНРЈ непосредно или преку Јавниот обвинител на НРМ.

Член 117

Јавниот обвинител на Народна Република Македонија и неговите заменици ги заменува и разрешува Јавниот обвинител на ФНРЈ.

Окружните и околските јавни обвинители ги именува и разрешува Јавниот обвинител на НРМ при потврда на Јавниот обвинител на ФНРЈ.

Член 118

Јавните обвинители се независни во својата работа и се подчинети само на Јавниот обвинител на ФНРЈ и на повисоките јавни обвинители.

Член 119

Јавните обвинители имаат по одредбите на законот право да подигаат тужба и жалба, право на законска интервенција во тојот на судската и управната постапка, право на кривично гонење, како и право да подигаат барање за заштита на законитоста против правносилните решенија на судовите и на управните органи.

Член 120

Меѓусобните односи меѓу органите на државната власт и органите на државната управа на Народна Република Македонија се осниваат врз правата и должностите одредени со Уставот на ФНРЈ, со Уставот на НРМ, со законите и другите општи прописи.

Член 121

Народното собрание на НРМ односно неговиот Президиум и повисоките народни одбори даваат општи смерници, им укажуат помош на пониските народни одбори во својот делокруг и вршат општ надзор над нивната работа.

Владата на Народна Република Македонија и повисоките извршни одбори даваат правец на управната политика, им укажуат помош и вршат надзор над работата на пониските извршни одбори.

Член 122

Президиумот на Народното собрание на НРМ има право да ги поништи или укине уредбите, напатствијата, наредбите и решенијата од Владата на НРМ, ако не се во согласност со Уставот на ФНРЈ, со Уставот на НРМ, со сојузните закони и со законите на НРМ.

Владата на НРМ има право да ги поништи или укине правилниците, наредбите, напатствијата и решенијата од членовите на Владата на НРМ ако не се во согласност со сојузниот закон со Уставот на НРМ, со сојузните закони, со законите на НРМ или со уредбите, напатствијата, наредбите и решенијата од Владата на ФНРЈ и од Владата на НРМ.

Член 123

Президиумот на Народното собрание на НРМ и повисоките народни одбори имаат право да ги поништуат или укинуват незаконитите или неправилните акти на пониските народни одбори.

Владата на НРМ и одделните нејзини членови во рамките на својата надлежност, имаат право да ги поништуат или укинуват незаконитите или неправилните акти на извршните одбори.

Народниот одбор има право да ги поништуе или укинуе незаконитите или неправилните акти на својот извршен одбор или на одделен негов член.

Народниот одбор односно извршниот одбор, чиј акт е поништен или укинат, има право на жалба до повисокиот орган на државната власт односно на државната управа.

Член 124

Владата на НРМ и повисоките извршни одбори имаат право да ги запрат од извршување незаконитите и неправилните акти на понискиот народен одбор и да му предложат на Президиумот на Народното собрание на НРМ односно на својот народен одбор да ги поништи или укине.

Поверениците на повисокиот извршен одбор имаат право во рамките на својата надлежност, да ги запрат од извршување незаконитите или неправилните акти на пониските извршни одбори, односно, ако овој има отсеци, на соодветниот негов отсек, и да му ги поднесат на својот извршен одбор да ги поништи или укине.

Член 125

Президиумот на Народното собрание на НРМ односно повисокиот народен одбор има право, по прописот на законот, да распушти секој понизок народен одбор, ако неговата работа е во противност со Уставот на ФНРЈ, Уставот на НРМ, со сојузните и републиканските закони и да распише избори за нов народен одбор.

Президиумот на Народното собрание на НРМ односно повисокиот народен одбор има право да го разреши извршниот одбор на секој понизок народен одбор и да го свика народниот одбор на вонредно заседание за избор на нов извршен одбор.

Член 126

Право на поведување постапка за поништување, укинување или запирање незаконитите и неправилните наредби, напат-

ствија и решенија го имаат органите што се надлежни за поништување, укинување и запирање, повисоките државни органи и граѓаните на Народна Република Македонија.

Член 127

Сунобите за надлежноста меѓу два народни одбора од иста степен ги решава непосредно повисокиот народен одбор односно Президиумот на Народното собрание на НРМ.

Сунобите за надлежноста меѓу извршните одбори од иста степен ги решава нивниот непосредно повисок извршен одбор, односно Владата на Народна Република Македонија.

ТРЕТ ДЕЛ

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 128

Со денот на влегувањето во сила на Уставот се укинуваат сите закони и други правни прописи што му се противни на Уставот.

Законите и решенијата потврдени со Решението на Уставотворното собрание на НРМ од 4 ноември 1946 година остануваат во важност до донесувањето на конечно решение за нив.

Се овластуе Народното собрание на НРМ, во срок од една година од денот на влегувањето во сила на Уставот да ги испита сите закони и решенија потврдени со Решението на Уставотворното собрание на НРМ од 4 ноември 1946 година и да ги доведе во согласност со Уставот на ФНРЈ, со Уставот на НРМ и со сојузните закони и да донесе закони за тие кои од тие закони и решенија остануваат во важност без измени односно да донесе закони за изменување и дополнување на тие закони и решенија.

Предлозите за сообразување со Уставот на законите и решенијата ќе ги достави благовремено Претседателот на Владата на НРМ до Народното собрание на НРМ.

Член 129

Уставот влегуе во сила со прогласувањето на седницата на Уставотворното собрание на Народна Република Македонија.

Донесено во Скопје — главниот град на Народна Република Македонија.

31 декември 1946 год.

ПРЕЗИДИУМОТ НА УСТАВОТВОРНОТО СОБРАНИЕ НА
НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Секретар,
Борко Темелкоски с. р.

Претседател
Богоја Фотев, с. р.

Потпретседатели,

Павел Шатев, с. р.

Абдураман Мемет, с. р.

Членови: Лазар Колишевски с. р.; Алек. Мартулков с. р.

Вера Ацева с. р.; Страхил Гигов с. р.; Стерио

Боздов с. р. Димче Зографски с. р.

У К А З

ЗА СВИКУЕЊЕ НА НАРОДНОТО СОБРАНИЕ
НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА
НА ПРВО ВАНРЕДНО ЗАСЕДАНИЕ

Со прогласуењето на Уставот на Народна Република Македонија од Уставотворното собрание и врз основа Решението донесено на заседанието, испото да ја продолжи работата како Народно собрание на Народна Република Македонија, Президиумот на Народното собрание на Народна Република Македонија врз основ на член 73 точка 1 од Уставот

РЕШИ:

Да се Народното собрание на Народна Република Македонија свика на прво ванредно заседание, кое ќе се отвори на ден 31 декември 1946 во 12 часот со дневен ред: Утвордуење на дневниот ред.

Број 1031

СКОПЈЕ, 31 декември 1946 година.
ПРЕЗИДИУМ НА НАРОДНОТО СОБРАНИЕ
НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ЗА СЕКРЕТАРОТ, ПРЕТСЕДАТЕЛ,
Страхил Гигов с. р. Богоја Фотев с. р.

3

На основа чл. 24 и 64 ст. 2 од основниот Закон за државните привредни предпријатија, Министерството за просвета на Н. Р. Македонија пропишуе:

ПРАВИЛА

За организацијата и работата на предпријатието за расподела на филмови во Скопје.

Чл. 1

Предпријатието е основано со решение на Владата на Н. Р. М. Бр. 707 од 10-IX-1946.

Чл. 2

Административно-оперативен раководител на предпријатието е Министерството за просвета на Н. Р. Македонија.

Право на контрола на предпријатието му паѓа и на Комитетот за кинематографија при Владата на Ф. Н. Р. Ј.

Чл. 3

Фирмата на предпријатието гласи: „Предпријатие за расподела на филмови“ во Скопје.

Чл. 4

Седиштето на предпријатието е во Скопје.

Чл. 5

Предмет за работа на предпријатието е да расподелуе филмови на биоскопите на територијата на Н. Р. М. Покрај тоа во предмет за работа на предпријатието спаѓа: механичка и техничка работилница за поправка на проекциони и тонски апаратури, поправка на филмови и контрола за положението на апаратурите во биоскопите.

Чл. 6

Фирмата на предпријатието ја потпишуе директорот, а во случај да е тој спречен ја потпишуе секретарот. Под потпис на директорот или секретарот се клава и во заграда: фамилијарното и родено име на потпишаното лице, по механичен начин.

Чл. 7

Финансиските средства на предпријатието должно е да ги обезбеди Министерството на финансии на Н. Р. Македонија, во согласност со Министерството за просвета на Н. Р. М., а на основа на финансискиот план на предпријатието.

Материјалните средства со кои располага предпријатието се состои од:

- 1) Основни средства
- 2) Обртни средства
- 3) Амортизационен фонд
- 4) Фонд на раководството на предпријатието.

Чл. 8

Предпријатието ја одредуе за секоа година висината на обртните и останатите средства изразено во пари и ова се искажуе во финансискиот план.

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРЕДПРИЈАТИЕТО

Чл. 9

Предпријатието ги врши овие служби:

- а) управно-административно (дирекција, персонален отсек)
- б) административно-сметководно (сметководство кое што опфатуе книговодство, благајна со ликвидатор)
- в) служба за тесен филм
- г) техничка служба (техничка работилница)
- д) пропаганда, прѐмет и поправка на филмовите.

Чл. 10

Директорот е овластен да ги укине поедините одделенија, ги формира или ги соединуе со другите. Директорот секогаш ќе го бара мислењето на административно-оперативниот раководител на предпријатието по сие прашања. Делокругот на работата на една група, одделение, отсек и подотсек го одедуе директорот на предпријатието по слушаното мислење на шефовите на одделението и раководителот на сметководството.

СМЕТКОВОДСТВО

Чл. 11

Сметководните работи ги води раководителот на сметководството, кој што го поставуе и разрешуе од должност административно оперативниот раководител на предпријатието, во согласие со Министерството на финансии на Н. Р. М.

Чл. 12

За стручно обавестуење на сметководната служба раководителот на сметководството добива смерници и упуства од непосредниот повисок раководител со сметководната служба при Министерството на финансите на Н. Р. Македонија.

Чл. 13

Во поглед на својата работа раководителот на сметководството му е подреден непосредно на директорот на предпријатието, додека останатите службеници од сметководството се потчинети на раководителот на сметководството.

Во поглед на донесуење на решенијата по службените односи за службениците на сметководството, директорот ќе бара мислење од раководителот на сметководството.

Чл. 14

Сите документи од материјален сметков и кредитен карактер, на основа на кои се врши прием и давање пари, како и документи на основа на кои се врши книжење во сметководната книга, треба да бидат потпишани од директорот или во случај да е директорот спречен од секретарот.

Исто така раководителот на сметководството ги потпишуе, покрај директорот, прегледот на финансовиот план и завршната сметка.

Чл. 15

Раководителот на сметководството заедно со директорот одговараат за исправноста со сметководната служба и завршни сметки.

Ако меѓу директорот и раководителот на сметководството дојде до несогласност во некои прашања од делокругот на сметководството раководителот на сметководството ќе ја изврши писмената наредба на директорот, ама за тоа веднага ќе го обавести административно-оперативниот раководител. Раководителот на сметководството ќе ги задржи од извршуење на секоја наредба на директорот на предпријатието, ако со тие наредби тешко се навредуваат државните интереси, или ако се извести административно-оперативното раководство.

СЛУЖБЕНИЧКИ НАЗВАНИА

Чл. 16

Во предпријатието постоат овие службенички назвања:

- 1) Директор на предпријатието
- 2) Раководител на сметководството
- 3) Шефови на одделениа и отсеци
- 4) Административно-технички персонал.

По извршуење систематизација на местата, предпријатието ќе им издаде декрет на службениците.

Чл. 17

Директорот на предпријатието го назначува или сменува Министерството за про-

вета на Н. Р. М. во согласие со Претседателот на Владата на Н. Р. Македонија, а останатите службеници ги назначува и сменува директорот (Чл. 39 од Зак. за предпријатијата).

Чл. 18

Со работата на предпријатието непосредно раководи директорот на предпријатието по напатствијата, решенијата наредбите и смерниците на административно-оперативниот раководител, а на основа Правилата на предпријатието. За својата работа директорот е непосредно одговорен на административно-оперативното раководство.

Чл. 19

Директорот на предпријатието е овластен:

1) Да во име на предпријатието склопуе договор, да диспонира со роба, финансиски средства, со услуга и со сите обртни средства на предпријатието до колку Министерството за просвета на Н. Р. М. не му ги ограничи овие права со овој правилник или со посебно писмено решение.

2) Да го засапуе предпријатието пред државните органи и други лица, а има право да за тоа го овласти и друго лице, со тоа да одговорноста во поглед исправноста на ова лице, ја има директорот на предпријатието. Во тој случај должен е писмено да го извести административно-оперативното раководство дека правата на заступање на предпријатието го пренел на тоа лице му ги дал.

3) Да може по одобрение на Министерството за просвета на Н. Р. М. да заклучува зајамови при државните банки, а во цел на прелазно наголемуење на обратните и инвестиционите средства на предпријатието.

4) Да прима, преместува и отпушта работници, исто така и на основа добиените овластуења да поставува, унапредува и регулира службеници, држејќи се по прописот и законот за државните службеници.

Чл. 20

Директорот им е највисок дисциплински старешина на работниците и службениците во предпријатието.

Службениците одговараат дисциплински пред директорот и својте старешини, на основа посебните дисциплински прописи.

Дисциплинските прописи за работниците ги донесе директорот користејќи се со предложенијата на стручниот совет и синдикална подружница.

Чл. 21

Директорот на предпријатието е должен да се во работата на предпријатието, нарочно со името на истото, раководи со целта на предпријатието, како би могло предпријатието што по успешно да ја исполни поставената му задача.

Да ја организира работата на предпријатието и да раководи со исполнуењето на планот.

Да предложи план за работа, финансиски и други планови на предпријатието.

Да раководи со административни и други работи на претпријатието, нарочно со финансиска работа.

Да се грижи да работите на претпријатието и политика и изградба на кадрови.

Да ја организира работата на претпријатието на принцип на савремена и што по рационално работење.

Да организира стална служба на евиденцијата и контрола за целокупното раководење на претпријатието.

Да се грижи да работите на претпријатието се заклучуат на најповолен начин и по најповолен услови, придружуејќи се при тоа на привредните обичаи, како и по прописите на позитивните законодавства.

Директорот е лично одговорен ако не се изврши планот на претпријатието.

Чл. 22

Директорот не може без одобрение на Министерството на просветата на Н. Р. М. да превзема работилници и да заклучуе договор, кои се надвор од редовното работење на претпријатието и обртниот финансиски план.

Чл. 23

Директорот е должен да го овозможи работењето на работничките повереници да вајќи им потребни обавештења за извршуење на нивните задачи како и со нив соработуе со цел за заштита на социјалните и економски интереси на работниците и службениците.

Чл. 24

Директорот на претпријатието ќе се грижи за напредуење на работниците службениците во претпријатието да биде во духот на постоејќите закони и прописи и правилно т. е. саобразно со нивното стручно знаење, покажаната марливост и успех во работата.

Директорот ќе се грижи за создавање на квалификувани кадрови и за стручното усовршуење на работниците и службениците на претпријатието по можност ќе образуе посебни курсеви, а потребните материјални средства ќе ги осигура од фондот на раководството на претпријатието.

Чл. 25

Синдикалната подружница на претпријатието има право да предложи по прашањето за ефикасноста на работата за организирањето на работата во претпријатието, подобруење на условите за работење и животните услови на работниците и службениците и во персоналните прашања.

Синдикалната подружница има право и должност та е за сите неправила во работата на претпријатието и директорот да го издејствуе административно-оперативниот раководител.

Директорот по мнението на синдикалната подружница, прогласуе ударници.

Чл. 26

Сите работници и службеници имаат право секоја седмица на еден ден одмор и тоа по правило во недела.

Сите работници и службеници на претпријатието имаат право на платен годишен одмор према постоејќите прописи.

Траење, време и распоред на годишниот одмор ги оделуе директорот и исполнуејќи ги предлозите на синдикалната подружница и шефовите на одделенијата имајќи ги во предвид условите и потребите на работата во претпријатието.

Чл. 27

Работник или службеник кој што е спречен поради болеста да дојде на работа, во рок од 24 часа ќе го обавести својот непосреден старешина.

Неидење на должност поради болест повеќе од 3 дена треба да биде оправдано со лекарско уверение од социјално осигуруење на работниците.

ФИНАНСИСКО РАБОТЕЊЕ

Чл. 28

Работната година се потклопуе со буџетната година.

Чл. 29

Финансиското работење на претпријатието се врши на основа одобрениот финансиски план, кој се составуе на основа работниот план. За секоја посебна година претпријатието е должно да изработи финансиски план во кој ќе ги предвидат сите расходи и приходи и тој план ќе се достави во одредениот срок на Министерството на финансии на Н. Р. М., преку административниот-оперативен раководител.

Чл. 30

На основа одредениот годишен финансиски план директорот во соработка со стручниот совет и шефот со сметководството работуе финансиски план за секое тримесечие однапред и го доставуе на одобрение во Министерството за просвета на Н. Р. М. При крајот на секое тримесечие претпријатието е должно на основа положението на книгите да достави нето биланс на претпријатието од кој ќе се има преглед на целокупното финансиско положение и успех на претпријатието и да се достави на административно-оперативниот раководител.

Чл. 31

Распоред на своите печалби претпријатието ги одредуе со финансискиот план. Печалбите на претпријатието можат да се употребат:

- 1) На наголемуење на обртните средства
- 1) На наголемуење на обртните средства
- 2) На финансиските инвестиции
- 3) Во полза на фондот за раководство на претпријатието
- 4) Во полза на буџетот за органите што претпријатието го установило.

Чл. 32

По завршување на работната година претпријатието ги заклучува работните книги и составува завршена сметка, која се состои од 3 дела:

- 1) Сметководен
- 2) Статистик
- 3) Извештај за работењето и го доставува на Министерството за просвета на Н. Р. Македонија.

СТРУЧЕН СОВЕТ

Чл. 33

Административно-оперативниот раководител може на претпријатието да му постави стручен совет како саветодавен орган на директорот на претпријатието. Членовите на овој совет ги одредува Министерството за просвета на Н.Р.М., може по потреба да ги менува членовите на советот. Синдикалната организација треба да биде застапена во стручниот совет со еден член.

Стручниот совет се состанува на позив на директорот поради советување по сите важни прашања во врска со работата на претпријатието. Стручниот совет ќе го извести административно-оперативното раководство во колку ќе настани несогласје меѓу директорот и стручниот совет. Директорот е обавезен да го саслуша мислењето на советот кога се работи за:

- 1) Предложување на работен план, инвестиционен план и финансиски план.
- 2) Решавање на организациони проблеми на претпријатието.
- 3) Предложување на основни средства на претпријатието
- 4) Предложување за изменување и пополнување на овие правила, како и другите прописи со кои што се регулира работењето на претпријатието.

Чл. 34

За одржаните состанци на советот се води записник во кој се внесуваат имињата на присутните членови:

дневен ред како и куса содржина на донесените решенија.

Записникот го потпишува директорот и сите присутни членови.

ФОНДОВИ

Чл. 35

Материјалните услови што располага претпријатието се состојат:

- 1) Од основните средства
- 2) Од обртните средства
- 3) Од амортизациониот фонд
- 4) Од фондот за раководство на претпријатието

Фондот за раководство на претпријатието се образува од печалбите на претпријатието во висина предвидена по финансискиот

план (Чл. 58 од Законот за претпријатја) со фондот за раководство на претпријатието управува директорот. Директорот е должен да се советува со управувањето со фондот на претпријатието советува со синдикалната подружница (Чл. 61 од Законот на претпријатија).

Чл. 36

Фондот за раководство на претпријатието служи за изградба на станови за работниците и службениците, за културни и социјални установи за службениците на претпријатието (обданишта, клубови, мензи и сл.), за награди на работниците, новотарите и нарочно истакнатите работници и службеници за издржање на стручна спрема на работниците и службениците, како и за давање допринос за Централниот фонд при управата, на која што средствата служат за награда на раководителите на претпријатието.

Наполено: Во овој член не може за сега поконкретно да се изложи од што се состојат основните и обратните средства на претпријатието, се додека не се ликвидира филмското претпријатие на Ф. Н. Р. Ј. и не изврши распределба на неговиот имот. Исто така не може да се зборува и за образување на амортизациониот фонд, додека за тоа не препише уредба Председателството на Владата на ФНРЈ.

РАБОТНИОТ РЕД НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО

Чл. 37

Директорот на претпријатието ќе пропише работен ред на претпријатието, раководејќи се од потребите на претпријатието, а водејќи сметка за постоекјите позитивни прописи што ги регулираат работните односи, и работното време.

Работниот ред на претпријатието ќе биде истакнат на видно место (на табла за службени саопштенија), како би се секој работник и службеник на претпријатието запознал со содржајот на истото. На ново запослените работници и службеници ќе саопшти работниот ред на претпријатието на потпис.

МИНИСТЕР ЗА ПРОСВЕТА

НА Н. Р. МАКЕДОНИЈА

Н. Минчев с. р.

4

Со цел да се овозможи правилното извршување околу откупот на оризот и оризовата арпа реколта 1946 г. и поранешните на предлог на Министерството на трг. и снабдувањето - Владата на Народна Република Македонија, изменува Чл. 5 од Решението Бр. 501 од 30 IX 1946 година за откуп на оризот и оризовата арпа реколта 1946 г. и поранешните, на преднесува следното

РЕШЕНИЕ

За продолжување откупот на оризот и оризовата арпа реколта 1946 година.

Точ. 1

Се изменува чл. 5 од Решението Бр. 501-46 за откуп на оризот и оризовата арпа рекола

1946 година и пораншните во толку, што се откупот на оризот и оризовата арпа продолжуе до 31 1947 година вклучително.

Точ. 2

Ова Решение влегуе во сила од денот на објавуењето во „Службен весник на Н. Р. Македонија“.

Скопје, Бр. 13416 од 12 XII 1946 година

Потпретседател
на Владата
на НРМакедонија
Љ. Арсов, с. р.

Министер

на трговијата и снабдуењето
Д. Бојановски—Дизе, с. р.

5

Министерскиот совет на НР Македонија на своето заседание од 5 ноември 1946 година на предлог на Министерството на трудот, во врска со Уредбата за регулирање надниците и платите на работниците и намештениците во државно-стопанските и часните претпријатија, часните институции и организации донесе следното

РЕШЕНИЕ

1) На работниците на територија на Народна Република Македонија им прага право на дневница и за ден 2 август — Илинден националниот празник на НР Македонија.

Смрт на фашизмот — Слобода на народот!

Потпредседател на Владата
на Н. Р. Македонија
Љ. Арсов, с. р.

Министер

на трудот,
К. Петрушев, с. р.

6

На основание чл. 4 во врска со чл. 5 од Основаниот закон за државните стопански претпријатија на предлог на министерот на трговијата и снабдуењето, Владата на Народна Република Македонија донесуе следното

РЕШЕНИЕ

за оснивање на претпријатие за промет со земеделски и сточни производенија.

1) Се оснива претпријатие под фирма: „Претпријатие за промет со земеделски и сточни производенија“, како претпријатие од град Скопје.

2) Основните средства на претпријатието износат 500.000 динари, а обратни средства на претпријатието износат — динари.

3) Предмет на работата на претпријатието е:

а) натрешен трговски промет на едро со земеделски и сточни производенија и нивни преработки.

б) внос и износ на едро на земеделски и сточни производенија и нивни преработки;

4) Претпријатието се навогја под административно-оперативно раководство на Министерството на трговијата и снабдуењето на НР Македонија.

Во Скопје, 21 XII 1946 година Бр. 13.722

Министер

на трговијата и снабдуењето,

Д. Бојановски—Дизе, с. р.

Претседател

на Владата на НР Македонија,
Л. Колишевски, с. р.

СОДРЖАЈ

Рег. бр.

Стр.

1	Решение на Уставотворното собрание на Народна Република Македонија за прогласуење и објавуење на Уставот на Н. Р. Македонија	1
	Устав на Народна Република Македонија	2—11
2	Указ за свикуење на Народното собрание на Народна Република Македонија на Прво ванред. заседание	12
3	Правилник за организација и работа на Претпријатието за расподела на филмови во Скопје	12—15
4	Решење на Владата на НРМ за продолжуење откупот на оризот и оризовата арпа од реколта 1946 година и порашни и изменуење на чл. 5 од Решењето бр. 501 од 30 IX 1946 г.	15—16
5	Решење на Министерскиот совет на НРМ за признавање правото на дневница на работниците од територијата на НРМ на 2 август Илинден националниот празник на НРМ	16
6	Решение на Владата на НРМ за оснивање на претпријатие за промет со земјоделски и сточни производенија во Скопје	16